

СТАНОВИЩЕ МОВНИХ ТА ГЕНДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПОЧАТКУ НОВОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Леся Біловус

Кандидат філологічних наук, доцент,
Кафедра документознавства, інформаційної діяльності та українознавства, Тернопільський національний економічний університет, 46000, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, kaputcinbil@rambler.ru

Олена Коноплицька

Кандидат філологічних наук, доцент,
Кафедра документознавства, інформаційної діяльності та українознавства,
Тернопільський національний економічний університет, 46000, м. Тернопіль,
вул. Львівська, 11, olena.kostecka@gmail.com
UDC: 81+316.346.2:303.4 "20"

ABSTRACT

Lesya Bilovys, Olena Konoplitska, The situation of language and gender studies at the beginning of the new millennium

The article focuses on the actual problem of nowadays the relationship of language and gender. The purpose of research is delineation of language and gender studies at the beginning of the twenty-first century.

The article deals with such pressing issues of our time: the statement sotsiobiologiv the difference between past and present influences; current trends widespread use of English in relation to the importance of Latin in the past; communication opportunities and challenges in current and future language and gender practices in cyberspace.

Further study of the interaction between biology, evolution and human history of gender changes in language and thorough analysis and critique, underlying assumptions and interpretations serve as a subject for future research.

His research aim to ensure gender equality in the future there was no need to study the impact of gender aspects of access to discourse and freedom of expression changes.

For a deeper understanding of gender in language need to understand the biological and cultural boundaries crossing gender groups, to explore new possibilities of gender in cyberspace. This could be the basis for a number of studies.

Keywords: gender, language, sociobiology, cyberspace, communication problems.

У статті зосереджено увагу на актуальній на сьогодні проблемі взаємозв'язку мови і гендеру. Метою наукової роботи є окреслення мовних та гендерних досліджень на початку XXI ст.

У статті розглянуто такі нагальні питання сучасності: твердження соціобіологів про відмінність між минулими і сучасними впливами; сучасні тенденції повсюдного використання англійської мови у зв'язку зі значимістю у минулому латинської мови; комунікативні можливості та проблеми у сучасних та майбутніх мовних та гендерних практиках у кіберпросторі.

Подальше вивчення взаємодії між біологією, еволюцією й історією людства про гендерні зміни у мові, а також ретельний аналіз і критика, що лежить в основі припущень та інтерпретації, виступають в якості предмета для майбутніх досліджень.

Своїм дослідженням прагнемо забезпечити гендерну рівність, щоб у майбутньому не було необхідності вивчення впливу гендерних аспектів на доступ до дискурсу й свободи вираження змін.

Для глибшого розуміння гендеру у мові необхідно ще зрозуміти біологічні та культурні межі перетину гендерних груп, дослідити нові можливості гендеру у сфері кіберпростору. Це може стати базою для цілого ряду досліджень.

Ключові слова: гендер, мова, соціобіологи, кіберпростір, комунікаційні проблеми.

ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ.

Невідворотно цокають години нового тисячоліття, провокуючи розгляд дедалі актуальніших проблем, що стоять сьогодні перед мовознавчою наукою. Однією з них була і залишається проблема мови і гендеру, так часто повторювана у роботах українських та закордонних дослідників останніх десятиліть (Волобуєва А., Вороніна О., Горошко Є., Григорів Н., Киянка І., Кириліна А., Кушнір С., Остапенко Н., Сидоренко Н., Ставицька Л., Федосієва Р. та ін.). Хоча у Силіконовій долині в Каліфорнії «нове покоління» комп'ютерів тепер з'являється щороку, роблячи попередні апарати застарілими, покоління «мови і гендеру» змінюються не менш швидко, а нові теорії витісняють попередні. Сучасна лінгвістика переживає своєрідний гендерний бум. Однак проблеми дефіциту, домінування, відмінності і різноманітності у гендерному використанні мови та дослідження з цього приводу перейшли і залишаються доточасними у «чудовому новому світі» нового тисячоліття.

МЕТА І ПОСТАНОВКА ЗАВДАНЬ

Метою нашої статті є окреслення мовних та гендерних досліджень на початку XXI століття. Для цього нам потрібно вирішити наступні завдання: розглянути три, на нашу думку, «своєчасні», нагальні питання сучасності, щодо яких дослідники у сфері мови і гендеру можуть відіграти вирішальну роль: по-перше, у критиці тверджень соціобіологів, де простежується відмінність між минулими і сучасними впливами; по-друге, у сучасній тенденції повсюдного використання англійської мови, що пояснюють значимістю у минулому латинської мови; і, по-третє, в оцінці комунікативних можливостей та проблем у сучасних і майбутніх мовних та гендерних практиках у кіберпросторі.

Наша стаття, за потреби, може стати незначним внеском у вирішення важливих завдань, що окреслюють безліч проблем, які стали актуальними у новому тисячолітті.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Минуле

Те, що широка громадськість (особливо західна) є мало обізнаною із проблемою мови та гендеру та дослідженнями щодо неї, частково пояснюють появою популярного бестселера Дебори Таннен «Ви не розумієте: Чоловік і Жінка розмовляє» [11], де авторка акцентує увагу на відмінності у використанні мови жінками та чоловіками. Однак, незважаючи на епатажний заголовок та популярність книги, деякі дослідники мови і гендеру далекі від схвалення, критикуючи цей твір за недостатню увагу до влади та міжкультурних варіацій. Не дивлячись на це, книгу, як і раніше, часто рекомендують як доступний посібник з вивчення мови і гендеру (наприклад, обмін на Fling, електронний список розсилки для обговорення феміністської лінгвістики). Проте ця рекомендація породжує дві проблеми щодо даного твору. Перша пов'язана із «широкими мазками» змалювання Таннен поведінки «жінок» і «чоловіків»: урахування авторкою складних питань гендерної варіативності мови значною мірою зігнорувало культурні відмінності всередині цих категорій (незважаючи на її нетривалі заперечення). Друга проблема впливає з першої, хоча має іншу сторону: хоча Таннен насправді кваліфікує свій аналіз гендерних відмінностей як такий, що соціально конструюється та є мінливим всередині груп чоловіків і жінок, цитати з її праці позбавлені цієї особливості, залишаючи широкі узагальнення про те, як говорять «чоловіки» і «жінки». Таким чином, її робота була згадана, щоб підтвердити аналіз гендерних відмінностей, що

є біологічно суттєвими: тобто, "жінки" і "чоловіки" говорять різними мовами внаслідок того, що їх мозок еволюціонував таким чином впродовж багатьох тисячоліть людського розвитку [7]. Наприклад, популярні книги Джона Грея, починаючи з «Чоловіки з Марса, жінки з Венери», безумовно, сформулювали аргумент «минулого тисячоліття» про походження відмінностей щодо того, як жінки і чоловіки в кінцевому підсумку у спілкуванні виступають в якості іноземців з різних планет: хоча його чоловічий рід «Марсіан» розвивається, щоб винайти космічний політ, щоб дістатися до жіночої «Венери», ці чоловіки поведінкою сягають кам'яного віку, відступаючи до своїх «печер», коли стикаються з «різними» комунікаційними потребами жінок [10].

Соціобіологи та їх популяризатори також цитують Таннен як доказ, що підтверджує їх пояснення гендерних відмінностей мовних процесів у головному мозку (Мойр, Джессел, Недьє). На їхню думку, жінки, як правило, збиралися, а чоловіки полювали; таким чином, мозок жінок розвинув здатність спілкуватися й пліткувати про стосунки, які, як правило, стосувалися дітей та урожаю, тоді як мозок чоловіків використовував мову як засіб (інструмент), щоб планувати і здійснювати полювання на відстані від своєї печери й одного.

На перший погляд ці соціологічні пояснення здається важко спростувати: вони створюють нібито правдоподібні картини, з науковою видимістю, про відмінності жіночого і чоловічого мозку й поведінки, які часто підтверджуються прикладами і цитатами. Однак інші дослідники стверджують, що будь-яка відмінність є надто інтерпретованою (Бергволл, Бінг, Блум). Справді, ці передбачувані еволюційно-неврологічні й психологічні історії можуть тільки побічно впливати із сучасних досліджень мозку, однак де знаходяться скам'янілі мізки, за допомогою яких ми можемо емпірично перевірити чи простежити цю еволюцію? Де знаходяться доісторичні контрольні групи, щоб порівняти ці відмінності?

Що ще важливіше, соціобіологи не можуть пояснити, у який природний спосіб сучасні люди змогли так швидко набути здатності сприймати життя по-іншому (набагато швидше, ніж природні процеси еволюції). Якщо людину будь-якої статі можна пояснити тільки з біологічної точки зору, як це відображено в історії, як можна пояснити, що жінки масово почали виконувати ту роботу й професії, які зовсім недавно, виконувалися виключно чоловіками? І як такі біологічні підходи пояснюють численні збіги й подібності в розмовній практиці, а також великі відмінності у біологічній будові жіночого та чоловічого мозку?

Подальше вивчення взаємодії між біологією, еволюцією й історією людства про гендерні зміни у мові, а також ретельний аналіз і критика, що лежить в основі припущень та інтерпретації, виступають в якості предмета для майбутніх досліджень.

Сучасність

Популярності книги Таннен також сприяє ще одна проблема у мовно-гендерних дослідженнях: книга розглядає комунікаційні проблеми гендерних відмінностей між "жінками" і "чоловіками", які соціально поділяються на окремі групи і є досить недиференційованими всередині кожної. Таким чином, мало уваги спрямовується на велику ступінь відмінностей, які можливі всередині і зовні порівняно вузького кола білих людей, представників середнього класу, які ця книга намагається охарактеризувати. Така популярна книга, що забезпечує, можливо, найбільш широко доступне пояснення гендерних відмінностей, може стати небезпечною для тих, хто є новачком у дослідженні мови і гендеру (або для тих, хто має мало часу, щоб заглибитися в цю проблему) і може сприйняти цю точку зору як таку, що представляє загальноновизнану думку не тільки американців, але й таку, що існує у практичних дослідженнях у сфері мови та гендеру в усьому світі. Інші дослідники мови і гендеру пропонують досить іншу точку зору: якщо ми розглянемо її більш детально на рівні різних професійних спільнот у широкому діапазоні соціальних груп, то знайдемо велику кількість відмінностей, а не ту просту модель основних гендерних відмінностей, яка запропонована у книзі Таннен. Наприклад, аналіз жінок конфронтаційних «порушників норм» в Малагазії, який запропонував Кінан (1974); обговорення змін у традиційній японській гендерній мовній моделі в Окамото (1995); аналіз проблем щодо бінарної моделі, пов'язані з хиджрою в Індії, так звана «третя стаття» (автори Хол і О'Донован (1996); пояснення Бернштейна (1995, 1998) про багатьох людей, що живуть у різних транссексуальних змінах, як

фізично, так і мовно, – і це лише невеликий перелік прикладів, які не так легко розмістити в моделі з роздвоєною гендерною відмінністю, де «жінки» будуть одягнені в форму співпраці, а «чоловіки», навпаки, – у форму конкурентів.

Є небезпека, що дослідники інших культур не будуть здійснювати власні дослідження, а послуговуватимуться поглядом на відмінності між чоловічою і жіночою мовою, що вже запропонований, замість того, щоб запропонувати велику кількість можливих інтерпретацій цієї проблеми та звернути увагу на питання домінування і влади. Таким чином, уведення таких обмежень на діапазон можливих змін зумовлює ризик утвердження типу західного мовного імперіалізму. Насправді книга Таннен є лише частиною великого і постійно зростаючого потоку у галузі досліджень мови і гендеру, де традиційно домінують англо-американські дослідники, котрі як і раніше занадто часто роблять висновки про «гендер», що ґрунтується на їхньому досвіді і спостереженнях, котрі запозичуються із знайомих для них частин навколишнього світу. Із такими багатими уявленнями про гендерні дослідження, що пов'язані із західною культурою, ми ризикуємо перенаситити дослідження мови і гендеру інтерпретаціями середнього класу та біло-англо-американськими атрибутами.

Вирватися з цієї обмеженості інтересів важко з кількох причин: хороше дослідження з гендеру за межами власної культури або групи вимагає спеціальної чутливості до гендерних спостережень, які ми проводимо самостійно, і це не є легко. Можна зосередитись на формальних аспектах синтаксису, морфології, або фонологічної структури, але не розглядати міжкультурні етнографічні зміни. Здійснюючи таке дослідження із мови і гендеру, є ризик нав'язати іншим культурам ті рамки та припущення, які науковець виносить суб'єктивно. Тоді як аутсайтери можуть привнести нові та свіжі перспективи для цієї галузі дослідження, хоча, можливо, вони не зможуть правильно витлумачити моделі і мотивацію тих комунікаторів, за якими вони спостерігають.

Однак є праці, автори яких здійснили значний вклад у вчення про міжкультурні зміни у дослідженнях мови і гендеру (Гудвін, Хілл), а також розширили спектр вивчення соціальних груп (Пауелс, Водак, Бенке). Проте не є таємницею, що фундаментальні такі дослідження мають мати відповідну фінансову підтримку, а в умовах сучасної України про таке науковці навіть не мріють. Незважаючи на це, етнографи й антропологічні лінгвісти продовжують забезпечувати необхідні зв'язки з іншими культурами, постійно усвідомлюючи свої обмеження. Звичайно, є небезпека (про що говорилося вище), що вітчизняні гендерні науковці можуть підійти до вивчення гендеру із західним спотвореним баченням, якщо вони почнуть проводити свої спостереження після прочитання маси наукових робіт, що тлумачать дослідження гендеру в західному стилі. Завжди існує ризик того, що питання дослідження, прийняті в цих нових сферах в якості потенційних універсалій, котрі належить вивчити, можуть впливати на те, що дослідники шукають і що знайдуть. Послуговування такими універсаліями як першочерговими, може завадити баченню можливих нових варіацій стосовно гендеру. Це було б справді недобре, якщо дослідження мови і гендеру різних груп населення паралельно порівнювалося із історією латинського впливу на мовну категоризацію, що засвідчило б застосування громіздких категорій у процесі називання граматичних особливостей в європейських (української зокрема) мовах. Це призвело б у результаті до форми мовного імперіалізму, який би швидше придушував і неправильно тлумачив ці явища, ніж виявляв відмінності.

Коли вітчизняні дослідники не аналізують свої мовні культури, вони часто стикаються з іншою проблемою – презентацією та публікацією своєї нової роботи. Якщо не представляти їх для оцінки та обговорення на різних національних і міжнародних конференціях, хто ж почує про ці нові розвідки? Якщо не сформулювати в описовій категорії із застосуванням теоретичних термінів дослідження й не опублікувати його у поточних західних журналах, хто ж буде визнавати і публікувати це нове дослідження? Якщо ж не публікувати англійською та іншою постколоніальною мовою, наскільки широко доступною буде ця нова робота?

Але що буде означати обговорення і публікація дослідження в більш широкому розумінні іноземною мовою для носіїв мови, на основі яких описані ці дані? Як видання англій-

ською мовою може зашкодити або зменшити обговорення й розуміння цих дискусій щодо гендеру серед тих, хто також бере участь у цих практичних дослідженнях власної культури й країни? Хто буде в змозі прочитати і оскаржувати ці нові кодування? Ті, що працюють над збереженням зникаючих мов визнають, що культурно скромний або надзвичайної сили мовний імперіалізм англійської не є абстракцією, швидше реальністю, тому дуже важливо спостерігати над національною відмінністю між чоловічою і жіночою мовами, збирати докази про повний спектр їх мінливості, і, таким чином, протистояти натиску гомогенізації (мовному й соціальному еквіваленту Макдональдизації).

Не потрібно заходити надто далеко в інші культури, щоб переглянути варіанти гендеру: існує постійна нестача досліджень щодо між-і внутрішньо-гендерних змін, хоча дуже багато у цій сфері зроблено, як і раніше, «аутсайдерами» – жінками, які досліджують мову чоловіків. Поки ця тенденція зберігається, дослідження «Гендер і мова» може надалі проявитися як дослідження "жінка і мова", утворюючи ризик залишити «мову чоловіків» як безперечну норму, на противагу тій ролі, яку виконує «мова жінок». Це класичний аналіз дефіциту й «авторизація іншого», що його дослідники мови і гендеру так висміюють в точці зору Есперсен про те, що мова "Жінки" складає лише одну главу в книзі про мову.

Крім того, ми тільки починаємо простежувати зміни всередині і між статями, досліджуючи мовну практику лесбіянок, геїв, транссексуалів, андрогенів та інших трансгендерних людей (Лівія і Холл, Ремлінґер, Бернштейн), не кажучи вже про расові й етнічні варіації, так само як класові і т.д. – всі значущі категорії аналізу заслуговують більшої уваги, ніж ми можемо собі тут дозволити.

Майбутнє

У новому тисячолітті комп'ютер став і благом і прокляттям. Це може стати відмінним інструментом для публікацій про маловідомі подробиці раніше вивчених культур і гендерних змін (що передбачає, звичайно, доступ до дорогих технологій – це є найбільш проблемним). Тим не менше, це може служити інструментом для мовного імперіалізму, як вже зазначалося вище, оскільки англійська мова продовжує домінувати в Інтернеті та інших міжнародних засобах масової інформації в якості мови обміну. Крім того, нове тисячоліття виявило свій парадокс: сучасний світ, який залежить від масивної потужності всіх комп'ютерів, стикнувся з раптовою, потенційно глобальною силою, що все калічить, коли наближався 2000 рік, у зв'язку із невеликим, але значним збоєм комп'ютерних кодів, написаних без повної специфікації століття в датах.

Якщо припустити, що наш комп'ютер за суспільної підтримки збережеться недоторканим у цьому столітті, то ми стикнемося із постійним розширенням цієї нової комп'ютерно-опосередкованої галузі зв'язку, яка надала нам спочатку дуже оптимістичні сподівання щодо нових рівнів можливості висловлювати свою думку. Простір Інтернетних списків серверів і чатів, зазвичай, відкритий для «розміщення» повідомлення настільки довго і часто, як би нам цього хотілося; і, в основному, боротьби за цей простір не повинно бути жодної, бо це призвело б до перебоїв й дублювання розмови, котра проходить віч-на-віч, або ж до частих звинувачень заглушування жіночих голосів.

Однак нові дослідження свідчать, що ця можливість не зовсім використовується: навіть там, де може бути рівний доступ (коли багато економічних та інших культурних обмежень у доступі до комп'ютера вже подолано), жінки і чоловіки не займатимуть простір в рівних кількостях, або ж застосовуватимуть еквівалентні мовні стратегії. Дослідники посилаються на дані аналізу різних дискусійних груп, які показують, що кількість жінок була меншою, ніж чоловіків у пропорції до чисельності абонентів, і що, коли жінки надсилали більшу кількість повідомлень, чоловіки на відповідні списки тільки відповідали, тоді як жінки говорили на лінії.

Іншим потенційно прогресивним явищем, яке рекламує розмову в режимі он-лайн, стала можливість анонімності: учасники отримали змогу вільно брати участь у бесіді анонімно або під псевдонімом, особливо там, де було кілька зазначень статі або статусу на початку он-лайн-адрес або в чат-просторі, де використовуються імена учасників. Це як в одному мультфільмі, де собака сидить перед комп'ютером, тисне лапою на клавіатуру, коментуючи до іншої собаки у просторі: «В Інтернеті ніхто не знає, що ти собака».

Крім того, в режимі он-лайн існують великі можливості для створення гендерних ймовірностей, наприклад, у фантазійно-ігрових сайтах, відомих як MUDs (Multi-User Dungeons – «Мульти-користувач Підземелля», що заснований на раніших версіях «Підземелля та ігор Драконів») і MOOs (Мульти-користувачів, об'єктно-орієнтованих сайтів). Ці форуми надають анонімні простори для чату, де гравці можуть вибирати з безлічі поданих "гендерів", щоб представити себе за допомогою символів, які вони проєктують (наприклад, жінка (фімейл), чоловік (мейл), середній (н'ютрал), або співак, сплат, плюрал, егоїст, королівський, інший, людина і т.д.), або створювати свої власні гендерні системи. Гендерні заміни є яскравим прикладом фундаментального факту, що мережа змінюється не тільки тоді, коли ми працюємо, але коли думаємо про себе і, нарешті, самоідентифікуємо (Бракман).

Тим не менш, гравці в MOOs й MUDs, які хочуть представити себе як жінки, часто або піддаються сексуальним домаганням (так само, як «в реальному житті»), або їм пропонують небажану «допомогу»; часто, як зазначає Бракман [8], спостерігаються гендерно-стереотипні очікування того, що жінки не можуть постояти за себе, або що така «допомога» буде оплачена пізніше сексуальними послугами. Проблема ускладнюється тим, що деякі чоловіки, які хочуть представити себе в якості жінок роблять це дуже кокетливо, отримують задоволення від того, що вводять інших в оману. Це переважно юнаки, які уявляють собі те, як вони хочуть, щоб жінки говорили з ними. Їхня мова більше схиляється до бурлеску зі стереотипами щодо жінок. Це щось схоже на гендерні стереотипні перебільшення, побудовані на основі розмови по телефону працівників секс-бізнесу. Зрозуміло, що в таких традиційних дихотомічних умовах, коли учасники перенастроюють свою стать (гендер), обіцянки нейтрально-гендерного відношення стосовно рівних можливостей у сфері нових кордонів кіберпростору може бути важко досяжною.

Таким чином, тоді як Інтернет, здається, пропонує певні інтригуючі нові можливості, щоб грати з гендером, велика частина цієї гри закріплюється і керується чоловіками у системі користувачів. Як відзначає Камерон [9, 32], критикуючи роботу Джудіт Батлер про перформативність (гра за сценарієм), ця гра з кодами мало спрацьовує сама по собі, щоб зруйнувати владу, з якої вона виникає: «Гра з кодами тільки зберігає коди в грі. Цілком можливо, що так звана постмодерністська «плинність» гендерних кордонів може функціонувати на тому рівні, який Сюзан Гал називає ідейно-символічним, щоб зміцнити і залишити незмінними культурні особливості конструкції гендеру ще більш твердо».

Насправді, потенціал для реконструкції гендеру через Інтернет не може довго існувати поза межами цих фантазійно-ігрових сайтів: велика кількість людей, що спілкуються через Інтернет сьогодні, зазначають не тільки власні імена (часто гендерні) на своїх повідомленнях, а й дають іншу ідентифікуючу інформацію через «підпис» у просторі: електронну пошту або через фотографії та інші особисті дані на веб-сторінках. Це відповідь, зокрема, на необхідність створення «характеру» для своїх претензій, особливо в Інтернеті, де пошуковик на веб-сторінці може відшукати навіть класну роботу із приватними роздумами підлітка так само, як і рецензовані, ретельно документовані аргументи шановного дослідника.

Важливих питань для цієї галузі більш ніж достатньо. Чому гендерна діяльність, як і раніше, прагне до ритуальної, дихотомічної, часто із бурлескним зображенням «жінки» і «чоловіка»? Якщо учасники MOOs і MUDs набудуть нових персон з іншими іменами, як це вплине на їхній спосіб вираження всередині і за її межами цих нових доменів? Чи проявляться під впливом гендеру якісь відмінності в "анонімному" чаті он-лайн, який реалізується як гендерні особи «в реальному житті», і чи відбудуться стилістичні зміни, які зберігаються, незважаючи на поверхневі маскування нашого фізичного тіла за допомогою нових займенників? Чи жінки, як це традиційно прийнято у суспільстві, і надалі виконуватимуть роль посередників, й працюватимуть, щоб заспокоїти, спитати, підбурити, з'єднати, або ж навпаки залякатимуть до розробки широкіх ідей он-лайн?

Звичайно, уся галузь кібердосліджень вимагає більше уваги, оскільки ми намагаємося відсіяти різноманітні способи, які можна було б уявити собі як гендерно свідомі чи не-свідомі через загальні текстові розмови в світі, укладення договорів, технології, що їх нам пропонує Всесвітня павутина WEB.

Як уже зазначалося, у гендерно-конструктивних проблемах кіберпростору постає важливе питання: чому громадська артикуляція і розуміння гендеру виглядає так, наче схиляється більше до полярності, ніж до андрогенності, до різкої опозиції, ніж до загальних точок дотику. Певним чином відповідь можна знайти у великій кількості певних кліше: «Продажний секс», «Хай живе відмінність» і «Протилежності притягуються». Все скидається на те, що «різноманітність є родзинкою нашого життя» доти, поки ця «різноманітність» і «відмінність» залежать від одного великого поняття «різниця», поки подвійна (двостороння) версія гендеру повертається до простої та спрощеної дихотомії «жінка» і «чоловік».

Схоже, що багато людей розуміють той факт, що гендер виявляється ТІЛЬКИ через опозицію: те, що називається гендером найкраще вирізнити через різке порівняння, на контрастному тлі, як чорна тінь кинута на тло білої стіни. Ми визнаємо, що гендерні зміни існують в світі, але це питання дискусійне, наближене до рівня гіпотези, тому ми даємо назви (жінка, чоловік, дівчина, хлопець, жіночий, чоловічий) лише для того, щоб все спростити та не допустити плутанини.

Своїм дослідженням ми б хотіли забезпечити гендерну рівність (хоча, принаймні сьогодні, це не є можливим), щоб у майбутньому не було необхідності вивчення впливу гендерних аспектів на доступ до дискурсу й свободи вираження змін. Проте громадськість уперто і наполегливо розуміє гендер тільки у дихотомічних умовах, а це передбачає постійний аналіз того, чому це так, і що впливає на нього.

ВИСНОВКИ

Описані у статті три основні проблеми зливаються й утворюють одну. Оскільки ми працюємо в напрямку більш глибокого розуміння гендеру у мові, то це стимулює дослідників проблеми мови і гендеру до вивчення багатьох питань: глибше зрозуміти біологічні та культурні межі перетину гендерних змін, критикувати й оскаржувати регресивність соціобіологічної інтерпретації гендеру; вивчати рефлексії і переміщення гендеру у широкому спектрі людських суспільств, заохочувати вивчення нового суспільства і нової галузі тими, хто походить із цього суспільства – і сприяти цій роботі, підтримуючи і читаючи результати такого дослідження; дослідити нові прогресуючі можливості гендеру у сфері кіберпростору та комп'ютерно-опосередкованого зв'язку; і прагнути зрозуміти, чому триває дуалізм, чому існують стереотипи стосовно того, що «жінка» і «чоловік» роблять або говорять. Існує, безумовно, ще більше ідей, що актуальні в новому тисячолітті та можуть стати базою для цілого ряду дослідницьких програм. Це сприятливий час для них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендер і мова / За ред. А. В. Кириліної. – М., 2005.
2. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании. Введение в гендерные исследования : [Учебное пособие] / Е. Горошко. – Харьков : ХЦТИ, Санкт-Петербург : Изд.-во «Алтея», 2001. – Ч. 1. – 509 с.
3. Горошко Е. І. Мовне свідомість: гендерна парадигма / Е. Горошко. – М., 2003.
4. Сидоренко Н.М., Остапенко Н.Ф. Українські аспекти гендерної рівності / Н. Сидоренко, Н. Остапенко // Вісн. Київ.нац.ун-ту. Сер. : Журналістика. – 2003. – Вип. 12. – С. 26-28.
5. Уэст К., Зиммерман Д. Создание гендера (doing gender) / К. Уэст, Д. Зиммерман // Гендерные тетради. – Вып.1. – Спб, 1997. – С. 94-124.
6. Хамитов Н.В. Философия и психология пола / Н. Хамитов. – Киев-Москва, 2001.
7. Bergvall V. L., Janet M. B., Alice F. F. (eds.). Rethinking language and gender research: Theory and practice. – New York, 1996.
8. Cameron D. Theoretical debates in feminist linguistics: Questions of sex and gender // Ruth Wodak (ed.). Discourse and Gender. – Thousand Oaks, 1997. – P. 21-36
9. Gray J. Men are from Mars, women are from Venus: A practical guide for improving communication and getting what you want in your relationships. – New York, 1992.

10. Language and Masculinity / Edited by Johnson S. and Meinhof U.H. – Blackwell Publishers, 1997.
11. Tannen D. You just don't understand: Women and men in conversation. – New York, 1990.
12. Ставицька Л. Мова і стать [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://krytyka.kiev.ua/articles/s9_6_2003.html.
13. Bruckman A. S. Gender swapping on the Internet. Presented at the Internet Society. – San Francisco, 1993. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : (<ftp://ftp.cc.gatech.edu/pub/people/asb/papers/gender-swapping.txt>).